

Hans-Christian Vindum Petterssons prædiken "Gud elsker sin natur"

Taler

Hans-Christian Vindum Pettersson
Valgmenighedspræst

Dato

3. oktober 2021

Sted

Aarhus Valgmenighed

Omstændigheder

Denne prædiken er holdt ifm. prædikenserien "Gud – Grøn – God", hvor tre præster fra Aarhus Valgmenighed i efteråret 2021 prædikede om forholdet mellem Gud og skaberværket – herunder særligt fokus på skabelses- og climateologi samt eskatologi.

NB: Prædikenmanuskriptet er hentet fra bogen, "Gud Grøn God. Prædikenserie om forvalterskab fra Aarhus Valgmenighed", og er transkriberet og lidt redigeret, hvorfor ordlyden i videoen varierer fra teksten.

- 1 *Vi tror på Gud Fader,
Den Almægtige,
Himlens og Jordens Skaber*
- 5 Sådan siger vi i trosbekendelsen hver søndag. Vi tror på, at Gud har skabt verden. Han har ikke bare skabt verden; Han opretholder den også. Og Han opretholder ikke bare verden; Han vil også genoprette det, der er ødelagt i den. Gud er til stede i verden; den er Hans ægte tempel, hvor Han hviler med sit nærvær. Vi er også en del af, og har en opgave i, skaberværket. Vores
- 10 gudbilledlighed er en gave som placerer os som en integreret del af Hans mesterværk. Vi er en del af Guds værk og det var meningen, at vi skulle være en velsignelse – en måde Gud formidler og kaster sin kærlighed ud over resten af skaberværket på.
- 15 Det hele, skabelse, opretholdelse, genoprettelse og indsættelse af mennesket undervejs, er udtryk for at Gud elsker verden – Han elsker sin natur. Men hvad betyder det? Hvad vil det sige at Han elsker skabningen? Har det indflydelse på vores forhold til naturen? Og hvad betyder Jesu død på korset og opstandelse fra graven for kosmos? Denne prædiken vil centrere sig omkring tre primære
- 20 spørgsmål:
- Hvordan forholder Gud sig til sin natur?
 - Hvad er vores opgave som mennesker i forhold til naturen?
 - Hvilken rolle spiller kirken i forhold til naturen?

Guds forhold til naturen

*Jorden med alt, hvad den rummer,
30 verden og dens beboere, tilhører Herren,
for han har grundlagt den på havene,
grundfæstet den på strømmene.
(Sl. 24,1-2)*

- 35 De her vers opsummerer alt, hvad vi har brug for at vide som mennesker – som troende især – om hvordan vi skal forholde os til Guds natur. De opsummerer, at vi skal elske vores omverden, fordi verden er Guds; det er Hans kosmos, Hans ejendom. Det er Ham der har ophavsrettighederne, og som ejer gør Han grundlæg- gende tre ting:
- 40 – Han skaber sin verden, og står bag hver et molekyle.
– Han opretholder verden ved at give naturen, blomsterne, fuglene, alting hvad det har brug for.
– Han vil genoprette verden. Vi ved alle, at verden ikke er i harmoni, for vi kan se det omkring os. Vi har eksempler på naturkatastrofer og på, at naturen går
45 amok. Derfor har den brug for at blive genoprettet.

Så hvordan forholder Gud sig til sin verden? For det første står der i skabelsesberetningen: "Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var." (1. Mos. 1,31). Han ser verdens godhed i sig selv. Når Gud siger, at
50 Han ser, at det er godt, er det ikke det samme, som når jeg i formning i skolen havde lavet et krus til min mor og overrasket udbrød: "Nå, det blev da meget godt", fordi det rent faktisk kunne holde vand. Nej, når Gud siger, at skaberværket er godt, betyder det: "Jeg skabte det, og jeg *ved*, at det er såre godt". Han kigger på sit skaberværk, og nyder hver eneste detalje – blomsterne,
55 træerne, havenes strømme, fuglene; det hele. Gud glædes over at se, at alt det, han har udtænkt til fulde, fungerer.

Gud siger dette, vel at mærke *inden* Han skaber menneskene, og nyder altså skaberværket som noget godt i sig selv. Det er ikke kun godt, som en scene hvor
60 menneskene kan udleve deres drømme og bruge den som en legeplads. Det er ikke en rekvisit for os – Det er Hans verden, ikke vores. Gud ser noget godt i verden, fordi den afspejler Ham. Det skal ikke forstås panteistisk, som om man

kan kigge på en sten og finde Gud i den. Men ligesom man kan genkende
65 penselstrøg og tonesammensætninger fra de store mestre, så stråler Guds væsen
og vilje og kærlighed ud af det, Han har skabt. Gud forholder sig til sin natur
ved, at han ser noget godt i den i *sig selv*, altså ikke som et middel eller en scene,
men i dens blotte eksistens.

70 For det andet har Gud en kærlighed til sit skaberværk, som ikke blot er en passiv
følelse, men kommer aktivt til udtryk. David forsøger i salme 65 at udtrykke
hvordan han, når han står midt i Guds flotte natur, bliver overvældet og ser, at
Gud sørger for sit skaberværk:

75 *Du tager dig af landet og giver det regn,
du gør dets rigdom stor;
Guds bæk er fuld af vand,
du sørger for kornet, ja, det sørger du for.
Du væder plovfurterne og jævner pløjejorden,
80 du blødgør jorden med regnskyl og velsigner dens
spirer.
(Sl. 65,10-11)*

Hvad ser du i regn og solskin? Naturfænomener som kan forklares og forstås
85 med naturgeografisk viden. Eller ser du mere? En hensigt, et ophav? Davids
verdensbillede får ham til at se mere end det umiddelbare i naturen. Han ser, at
Gud giver vand, sol og alt, hvad skaberværket ellers trænger til. Gud er ikke en
fremmed Gud, der har fjernet sig fra sit kosmos, og bare lader det gå sin gang.
Han er helt tæt på og giver, hvad det trænger til. Gud er den uskabte skaber og
90 herre over alting; den ubevægede bevæger som Aristoteles filosoferede om. Men
her ser vi en anden side af Gud – *opretholderen*. Ham der giver liv igen og igen. I
bjergprædikenen bruger Jesus den samme grundlæggende præmis som argument
for, hvorfor vi ikke skal bekymre os:

95 *Se himlens fugle; de sår ikke og høster ikke og samler
ikke i lade, og jeres himmelske fader giver dem føden.
[...] Læg mærke til, hvordan markens lilje gror; de
arbejder ikke og spinder ikke. Men jeg siger jer: End
ikke Salomo i al sin pragt var klædt som en af dem
100 (Matt. 6,26+28)*

I sin sammenhæng er pointen med disse vers, at vi skal bekymre os lige så lidt som fugle og liljer. Men der er en forudsætning for det, Jesus siger. Det er den samme, som David havde, da han skrev salme 65, forudsætning, nemlig, et verdensbillede, hvor Gud aktivt opretholder sin verden. Han har skabt verden i en orden, så den kan trives.

For det tredje har Gud skabt naturen således, at relationen til den ikke er ensidig. Et træ er ikke bare et træ, som Gud glæder sig over. Træet afspejler sin Skaber. Hele skaberværket vidner om Gud, ligesom et kunstværk fortæller noget om sin kunstner. Naturen kan formidle os noget om sit ophav, selvom den ikke har bevidsthed og forstand. David synger om dette i salme 19:

Himlen fortæller om Guds herlighed,
hvælvingen beretter om hans hænders værk;
dag forkynder det til dag,
nat kundgør det til nat.

Der lyder ingen ord, ingen tale,
Uden at deres røst høres;
Deres røst når ud over hele jorden,
Deres ord til verdens ende.
(Sl. 19,2-5a)

Naturen fortæller om Gud bare ved at være sig selv. En sten taler ikke. Det gør en storslået solopgang heller ikke, men de formidler alligevel noget om Gud. Naturen kan overvælde med sin skønhed og sin kompleksitet. Vi kan for eksempel betragte solsikken, der bevæger sig i løbet af dagen, så den uafbrudt vender mod solen.

Det kan vi se som en tilskyndelse til at gøre ligesom solsikken, og hele tiden holde os vendt mod Gud som vores kilde til liv. Naturen 'forkynder' på den måde om skaberen ved at udleve sit formål.

For at opsummere, så består Guds forhold til naturen i, at han ser den som god i sig selv, opretholder og tager sig af den og at naturen på sin vis afspejler og forkynder hvem Gud er.

140

Kuratorer i Guds kosmiske kunstudstilling

Menneskets opgave er grundlæggende den samme som resten af skaberværkets:
145 at udleve sit formål. Ved at udleve hvad det var meningen, vi som mennesker
skulle være, forkynder vi også om, hvem Gud er.

Hvis vi skal opsummere, hvad menneskets forhold til naturen burde være, så
skal vi for det første huske på, at kosmos ikke er vores ejendom, men Guds. Vi er
150 en *del af* verden, og derfor skal vi ikke distancere os fra den og reducere den til
materie, der kan kapitaliseres. Vi skal ikke se på den som en ressource til vores
forbrug alene. Hvis vi skal udleve vores opgave i forhold til naturen og tage
vores rette plads i skaberværket, så må vi begynde med at indse, at det er
forvalterens plads, ikke ejerens.

155 Ordet 'forvalter' vækker for nogle genklang som et gammelt kristent ord, og
andre forbinder det med offentlig forvaltning. Hverken det ene eller andet er
dækkende, men jeg vil forklare udtrykket 'forvalter' som, at vi skal opfatte os selv
som kuratorer i Guds kosmiske kunstudstilling. Vores plads og vores rolle her er
160 at passe på Hans værker. Vi skal pleje dem, og nyde at se dem trives og vokse. Vi
skal selvfølgelig bruge dem til gavn for os selv, da vi er en integreret del af Guds
verden og skal også leve og trives. Men vi har en rolle, hvor vi må begrænse os
selv, for at beskytte naturen fra at blive misbrugt og ødelagt. Det skal vi gøre,
fordi vi ikke ejer verden, men er blevet sat til at passe på den.

165 Vi er dem med mest mulig magt, og vi kan påvirke verden på en måde, som
ingen andre væsner kan. Det er, hvad Gud har skabt os til at gøre. Vi skal
forvalte, hvilket kan betyde, at vi skal udforske, beskytte, bevare, begrænse,
påvirke og skabe ud af det skabte. I første Mosebog bruges der ét ord om det:
170 "Vi skal *herske*".

Hvordan er det så meningen, vi skal *herske*? For det første siger Skriften, at
mennesket skal navngive skabningen. Det står i Det Gamle Testamente, og på
den tid hvor det blev formuleret, var det noget helt særligt at være *navngiver*.
175 Navngiveren har nemlig magt over den/det navngivne. Det er lidt det samme,
som at forældre kan bestemme, hvad deres børn skal hedde; det er en magt man
udøver, selvom det ikke er et ord eller billede, vi er glade for at bruge i vores
kontekst. Jeg har erfaret et eksempel på dette, der er særligt frygteligt. I 2014 var
jeg i Etiopien, hvor jeg mødte en mand, der havde skiftet navn, da han blev

troende. Det havde han gjort, fordi han var uønsket af sine forældre. Hans forældre gav ham et navn som kan oversættes "Uønsket" eller "Ikke Meningen", og det formede hans liv i mange år. Navngiveren har magt. Sådan er det også med mennesket i forhold til naturen og dyrelivet. Vi fik magt og indflydelse givet af Gud, men med det følger ansvar. Det gælder fortsat.

For det andet skal vi behandle naturen som værdifuld i sig selv. Ifølge Ordsprogenes Bog er et kendetegn på en sund karakter eksempelvis dyrevelfærd: "Den retfærdige har omsorg for sit kvæg,/ uretfærdige er ufølsomme og ubarmhjertige." (Ordsp. 12,10).

Vi ser det også i femte Mosebog, hvor Israelitterne fik en masse regler givet af Gud til gavn for det nyetablerede rige og for omverden. Heriblandt også regler om hvordan de skulle passe dyrene: "Du må ikke binde munden til på en okse, der tærsker" (5. Mos 25,4). Når en okse tærskede, fik den bundet en meget tung sten bagpå, og så skulle den mose rundt i det indsamlede korn – således skilte den kornet fra stråene. På den måde var den en stor hjælp for bonden. Man bandt munden på oxen til, så den ikke kunne spise det korn, den tærskede, fordi det øgede profitten. Gud siger her, at de skal lade være med kun at tænke på at maksimere indtjeningen. Vi skal tænke på dyret som en medspiller og afstå fra udnyttelse.

Et andet sted i femte Mosebog fortæller Gud israelitterne, at når de belejrer en by, skal de lade være med at hugge træerne om:

Når du gennem længere tid må belejre en by, før du kan angribe og indtage den, må du ikke svinge øksen mod træerne og ødelægge dem, for dem skal du jo leve af; du må ikke fælde dem. Er træerne på marken måske mennesker, så de også skulle omfattes af din belejring? (5. mos. 20,19)

Normalt huggede man træerne om for at forkorte belejringstiden; det fjernede muligheden for, at kunne få noget at spise inde i byen. Men Gud siger, at vi ikke skal lade vores menneskelige konflikter gå ud over skaberværket. Det skal vi både lade være med, fordi vi skal leve af skaberværket, men også fordi "træerne på marken" ikke er mennesker, og derfor ikke skal omfattes af vores konflikter.

220 Gud opretholder selv verden, og en af måderne er igennem os; han vil, at vi skal beskytte og bevare den. Han lærer os passioneret, miljøbevidst tilbageholdenhed, og at se på verden med kærlige øjne. Vi skal som mennesker se på verden, ligesom Gud ser på den.

225 På den ene side skal vi altså se på naturen som Gud gør, med kærlige øjne og ikke kun for vores egen opretholdelses skyld. På den anden side skal vi ikke vende blikket væk fra alt det som er galt. Verden er i stykker. Vi ser det, og det *forstyrrer os*. Naturkatastrofer, pandemier og sygdomme som rammer uden åbenbar årsag, er tegn på ikke tilsigtet ubalance i Guds skaberværk. Og det bør
230 forstyrre os, for når naturen går amok fornemmer vi, at noget er gået galt. Det er ikke som det burde være. Noget har brug for at blive genoprettet. Og det bør især forstyrre os, fordi det er os menneskers skyld. Fordi vi har syndet og mistet herligheden fra Gud er verden i stykker, beskriver Paulus (Rom 3,23f). Vi kan se overforbruget og rovdriften, der påvirker vores omverden. Vi kan se, at luften
235 bliver forurennet, ozonlaget er hullet, Golfstrømmen er svækket, koralrevene lider, iskapper smelter, og arter uddør, for ikke at tale om oversvømmelser, pandemier, sult og klimaflygtninge.

I en kristen forståelse er det alt sammen menneskets ansvar, for ubalancen
240 begyndte med menneskets oprør.

Vi kan se de ting, og som mennesker er vores respons forhåbentlig: "Hvordan kan jeg hjælpe den verden som lider, og som jeg er en del af? Den verden Gud har givet mig evne og ansvar til at påvirke og sørge for." Det er det
245 grundlæggende menneskelige formål i en verden i ubalance.

Kirkens rolle i naturen

250 Har kirken så en rolle at spille i forhold til genoprettelse af naturens balance? Eller har kristne et anderledes formål som undtager dem fra forvalterskab på grund af mere presserende opgaver? Eller er troen og følgeskabet med Jesus netop motiverende for at være miljøbevidst? Vi kan og skal tale om det. Og
255 måske er det noget, vi ikke taler nok om i kirken.

Vi har faktisk som kirke et andet udgangspunkt for at gøre noget for miljøet og

260 naturen, end for eksempel mennesker med et sekulært udgangspunkt. Vi det gør ikke blot, fordi vi tænker på os selv og vores oldebørn. Vi gør det ikke ud af desperation og håbløshed, og fordi vi skal redde verden fra at gå under. Vi gør det, fordi det er det, vi er skabt til, og vi gør det med håb.

265 Jesu død på korset og opstandelse fra graven har betydning for vores tilgang til at passe på skaberværket. Vi kan på den ene side erkende vores del af skylden for verdens tilstand. Fordi Jesus er død og opstået behøver vi hverken frygte Guds eller menneskers fordømmelse over vores fejltrin. Han tilgiver os og vi bør tilgive hinanden. På den anden side har vi et håb – Han opstod igen, Han kan og vil standse nedbrydningen og igangsætte fuld genoprettelse.

270 Tilgivelse og fornyelse er et håbefuldt udgangspunkt og et frigørende incitament. Som troende er der altså gode grunde til at være passioneret miljøbevidst. Vi elsker verden, fordi det er Guds verden, og fordi vi elsker Gud. Et af kapitlerne i Cape Town-erklæringen – en fælleskirkelig og
275 verdensomspændende missionserklæring – handler netop om kærlighed til Guds verden. I det kapitel står der blandt andet:

"Vi elsker den verden, Gud har skabt. Den kærlighed er ikke sentimental. Derimod er den en logisk udfoldelse af vores kærlighed til Gud. Den viser sig i,
280 at vi passer på det, der tilhører Ham".¹

Lige såvel som mennesker har brug for befrielse, så har verden det også. Gud har en mission. Han vil bringe forsoning, forløsning og genoprettelse til enhver der ønsker det, men Han har også en plan for at befri og genoprette sin verden.
285 Mange kender Johannesevangeliet 3,16 som en opsummering af det kristne budskab. Der står sådan her:

For således elskede Gud [κόσμου],
at han gav sin enbårne Søn,
290 for at enhver som tror på Ham,
ikke skal fortabes, men have et evigt liv. (Joh. 3,16)*
**κόσμου: kosmos, verden, universet*

Normalt oversætter vi det græske ord for kosmos med verden; men ubevidst
295 bliver 'verden' nok blot forstået som menneskeheden i denne sammenhæng. Men det græske ord er faktisk kosmos, og derfor må vi sige, at det ikke blot er

mennesker, som Gud elsker. Hvis Johannes ville skrive 'mennesker' havde han skrevet 'ἄνθρωπον' (mennesker), men han skrev 'verden' (κόσμον). Befrielse og
300 forløsning handler for Gud om hele skaberværket. Gennem forløsningen af menne- sker - som skabelsens højdepunkt - vil Gud befri hele skabningen.

Her spiller kirken en rolle, for vi er en del af Guds mission. Både for mennesker og for skaberværket. Vi er sendt til vores nabo og kollega, men vi er også sendt
305 som medarbejdere på Guds forløsning af naturen. Paulus skriver i Romerbrevet 8,19: "for skabningen venter med længsel på at Guds børn skal åbenbares." Guds børn er de troende og skaberværket venter på, vi skal huske, hvem vi er.

Vi skal huske, hvad vores formål som mennesker er, og vi skal begynde at udleve
310 det. Det er, hvad det at følge Jesus handler om. Det handler om det indre: At vokse i troen og i helligt liv, at overgive os til Gud, at få et retvisende selvbillede, så vi indser at vi har brug for syndernes forladelse. Det handler også om det mellem menneskelige: At følge Jesus betyder næstekærlighed, at elske som Han gjorde, at videreformidle vores erfaring af den kærlighed han har vist os, og at
315 gøre godt med de gaver, vi har fået.

Men der er også et tredje aspekt af at følge Jesus: At udleve vores formål som skabninger. Måske er det knap så velbelyst, men det er en del af at tro på Gud, og at ønske at gøre hans vilje. C.S. Lewis diskuterer i '*Det er Kristendom*', hvad
320 forskellen er på kristnes forhold til naturen, og en der tror på noget andet:

*Ansigt til ansigt med kræft eller et slumkvarter kan panteisten sige: Hvis blot man kunne anskue det fra Guddommens synsvinkel ville man sige: også dette
325 er Gud. Den kristne svarer: "sig ikke sådan noget forbandet vrøvl!" For kristendom er en kæmpende religion. Den tror at Gud skabte verden – at rum og tid, varme og kulde, enhver farve og smag og alle dyr og vækster er ting som Gud har skabt 'ud af sin
330 fantasi, på samme måde, som et menneske digter en historie. Men den tror også, at en hel del er gået galt med den verden, Han skabte, og at Gud insisterer – endog temmelig højlydt --på, at vi får det bragt i orden igen.²*

335

Gud har skabt sin verden, og Han elsker den, som den er i sig selv. Han opretholder den, og vil genoprette den. Det er en mission, vi er kaldet til at være med på.

340

1. Lausanne Movement: *Den tredje Lausannekonference: Cape Town Erklæringen*, s. 30.
2. C.S. Lewis: *Det er Kristendom*, s. 47.

Kilde

345

"Gud Grøn God. Prædikenserie om forvalterskab fra Aarhus Valgmenighed", 21-33. Redaktør/redigeret af Maria Kjær Jensen. Aarhus Valgmenighed. 2022.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

350

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

Relateret

Keld Dahlmanns prædiken "Gud så, at det var godt"
26. september 2021

David Viftrup's prædiken "Skabt med værdighed"
10. oktober 2021

355

Hans-Christian Vindum Petterssons prædiken "Et levende håb"
17. oktober 2021

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-christian-vindum-petterssons-praediken>

360

365

370